

Nicolas d'Estienne d'Orves

Eiffel

Traducere din limba franceză de
Ruxandra Chiriță

Prolog

Bordeaux, 1859

Apa era înghețată. Crezu că cineva, ceva îl străpunge. Mii de cuțite îi pătrundeau prin piele, mai să-l sufoce. Frigul arde când e extrem de puternic. Fața îi părea sfârțecată de flăcări care-i devorau obrajii, fruntea, buzele. Era atât de uimit, încât deschise gura, care i se umplu pe dată de apa aceea nămolosă din care luă o înghițitură înainte de a-și opri respirația.

Totul se petrecuse atât de repede! Muncitorul acesta solid, ale cărui încălțări erau mai mari ca pontonul improvizat. Scândurile acelea uzate deja, alunecoase, legate prost unele de altele. Și clipa aceea de neatenție în care bărbatul voise s-o fluiere pe o tânără care trecea pe malul celălalt al Garonei.

Accidentul s-a întâmplat într-o secundă.

Piciorul scapă, spatele se duce îndărăt, iar țipătul, neconvins, aproape vesel, le sfredelește timpanele.

Spaimă generală.

— Doamne! E Chauvier!

Toată lumea încremenise. Și totuși, dacă ar fi fost luați la întrebări unul câte unul, cu toții ar fi mărturisit că se temuseră de acel moment. Încă de când începuse șantierul. Pauwels îi asigurase că schelăria era sigură, că nu era niciun risc, iar construcția pasarelei era un joc de copii. Cu toții îl crezuseră. Cel puțin așa îi lăsase să creadă. Și pe urmă, Pauwels plătea bine. Era unul dintre cei mai buni angajatori din Bordeaux. În plus, erau mândri că lucrau la proiectul acesta. Ziarele scriau că pasarela aceea metalică era revoluționară. Lumea îi interpela pe muncitori în cafenele, pe stradă, ca să afle mai multe.

— Ei, ne povestiți?

— Când se inaugurează podul ăla?

Asta îi măgulea; se simțeau complicitii unei victorii. Ca să nu mai vorbim de acel tânăr inginer, în vârstă de douăzeci și șase de ani, care-i entuziasma, depunea toate eforturile, sosea primul pe șantier și-l închidea după ce pleca toată lumea. Acest Gustave Eiffel era un ghem de energie și idei. Firește, numele lui avea o rezonanță teutonă, deși el zicea că e de origine burgundă. Dar la urma urmei, nu-i păsa nimănui. Pe un șantier, nu există origini, ci doar oameni care muncesc.

Și Chauvier muncea. Era chiar printre cei mai harnici, cei mai dedicați. De altfel, Eiffel îl reperase și căpătase repede încredere în judecata lui, în intuiția lui brută. Nu fusese, oare, Chauvier cel care-l prevenise pe inginer în legătură cu instabilitatea acestei schele?

— Ar trebui vorbit cu domnu' Pauwels. El e patronul. Știți, ar fi suficient doar ceva mai mult lemn.

— Mă voi ocupa de asta, promisese Eiffel.

Din păcate, rezultatul fusese un refuz categoric.

— Excluz! strigase Pauwels, fără să asculte măcar aver-tismențele inginerului său.

— Dar, domnule, dacă se va întâmpla un accident, veți fi considerat responsabil!

— Ei, bine! Fiecare e responsabil pentru propria siguranță, bunul meu prieten. Și pe urmă, dumneavoastră vă revine sarcina să vegheați la funcționarea șantierului. Deja mă costă totul destul de scump. Și vă amintesc că dumneavoastră aveți cel mai mare salariu.

Gustave Eiffel se întorsese pe șantier cu mâna goală, dar nimeni nu-i făcuse reproșuri.

— Măcar ați încercat, dom'le Eiffel, spusese Chauvier.

Gustave îl bătuse pe umăr.

— Va trebui pur și simplu să fim mai atenți, bine, Gilles?

— Eu sunt ușor ca un țipar! răsese muncitorul.

Și totuși, chiar Chauvier se prăbușise cu capul înainte, cu acel țipăt ciudat.

În mintea lui Gustave se derulă totul prea repede ca să poată gândi. Altfel, ar mai fi sărit oare?

Fără să-și scoată încălțărilor, inginerul sări.

Frigul îl cuprinse într-o clipă, dar voința îi era mai puternică. În ciuda apei noroioase, brune, zări silueta lui Chauvier care se scufunda. Îi văzu chiar și un ochi uluit care-l fixa. Spre norocul lor, apa nu era adâncă în anotimpul acela. În câteva clipe, Eiffel îl cuprinse pe bărbatul de două ori mai corpulent ca el și împinse cu toată forța din picioare pe fundul Garonei. Alt noroc: se sprijini de o scândură ce căzuse din schelă încă din primele zile ale șantierului.

Urcarea la suprafață îi păru o eternitate. Se spune că în acele clipe — care preced momentul fatal — revine totul în memorie. Dar Eiffel respinse orice amintire. Nu

venise ora bilanțului. Va urca la suprafață înainte de-a se îneca.

Aerul care le pătrunse în plămâni fu și mai dureros. Ca o lavă sufocantă, pe care simțiră nevoia să o vomite când ajunseră la mal.

Se adunase mulțimea de muncitori și cu toții voiau să-i ajute să iasă din fluviu.

Chavier se lăsă să cadă din nou pe spate și zâmbi către cer.

Eiffel luă și el aceeași poziție, dar își întoarse fața spre muncitor.

— Ușor ca un țigar?

Chavier izbucni într-un râs dureros și începu să tremure.

— Oricine se poate înșela, dom'le Eiffel. Dar un lucru e sigur, sunteți un erou, unul adevărat.

Gustave ridică din umeri și închise ochii. Aerul nu-i păruse nicicând atât de plăcut.

Paris, 1886

— Domnule Eiffel, Statele Unite ale Americii vă consideră un erou!

Ce accent ciudat... rotund, alungit, cu poticniri bruște. Eiffel se întrebase mereu cum se formează accentele. Aveau legătură cu clima, cu relieful? Erau, oare, unele vocale mai sensibile la lumina soarelui, iar consoanele, la ploaie? O fi accentul american o sinteză a inflexiunilor englezești, irlandeze și olandeze? Poate, dar în cazul acesta, există, oare, o limbă care le-a precedat pe toate? O structură primitivă?

„Un schelet...” se gândește Eiffel, privind fix buzele cărnoase care-și revarsă complimentele.

De fapt, a trecut o jumătate de secol de când își dedică viața scheletelor. A renunțat aproape la tot — la familie, la iubiri, la vacanțe — pentru pasiunea lui față de oase. Firește, sunt femururi din metal, tibii din oțel. Dar femeia aceasta verde, înveșmântată oarecum ridicol, care se înalță în fața adunării, nu e și ea fiica lui Eiffel? Lui îi datorează cea mai tainică, cea mai intimă structură a sa.

— Ce ai, Gustave? șoptește Jean. Parcă ai văzut-o pe Fecioară!

— Fecioară... n-o să mai fie multă vreme...

Eiffel coboară din nou pe pământ și își amintește unde se află, în fața cui și de ce.

Ambasadorul Milligan McLane n-a observat nimic și își continuă discursul cu acel accent îngrozitor, în fața unei adunări care se clatină de plictiseală sub gulerile false și sub mustăți.

— Pretindeți cu modestie că nu vă asumați decât structura internă a acestei statui a Libertății. Dar tocmai această osatură îi asigură și îi va asigura forța.

Câțiva bătrâni se întorc spre Eiffel cu priviri admirative. Aproape că-i vine să scoată limba la ei, dar a promis să se abțină. Compagnon¹ l-a implorat chiar.

— Gustave, asta face parte din misiunea ta.

— Știi bine că disprețuiesc onorurile.

— Eu nu, noi nu, nici Întreprinderile Eiffel. Așa că, dacă n-o faci pentru tine...

— Fă-o pentru mine, adăugase Claire, fiica lui, intrând în birou, în timp ce el își lega stângaci papionul. Și dă-mi voie să te ajut, ai să-ți șifonezi gulerul, tată...

Gustave Eiffel e om de teren, nu de salon. A detestat dintotdeauna oamenii slugarnici, jocul de glezne, ipocrizia din cabinetele ministeriale și alcovurile ambasadelor.

Totuși, Compagnon are dreptate: trebuie să intre în joc. Mai ales dacă asta îi face plăcere dragii lui fiice.

— Statuia aceasta va rezista împotriva tuturor vânturilor, tuturor furtunilor și va fi tot aici și peste o sută de ani.

---

¹ Jean Compagnon, șef serviciu la Întreprinderile Eiffel, colaborator apropiat al lui Gustave Eiffel (*N.t.*).

— Cred și eu, idiotule! murmură Eiffel, destul de tare încât Compagnon să-l înghiontească în coaste.

Dar inginerul face un pas înainte și adaugă, zâmbindu-i ambasadorului:

— Mai mult. Mult mai mult decât o sută de ani...

Adunarea chicotește tușind ușor și toată lumea își spune că acest Eiffel are o minte ageră. Gustave îi privește cu o falsă bunăvoință. Le trebuie foarte puțină...

Profitând de faptul că a ieșit din rând, ambasadorul se apropie de eroul zilei și ridică medalia în aer.

Eiffel se miră că e atât de mică. De-a lungul anilor, a primit o grămadă. Decorații franceze, regionale, coloniale: toate se găsesc de-a valma într-un sertar în care copiii lor le place să scormonească la carnavalul de Mi-Carême¹. Asta nu va fi mai presus de celelalte.

„Toate astea pentru atâta lucru...“, își spune Eiffel, întorcându-se spre statuia „lui“. De fapt, este într-adevăr a lui? Forma, farmecul, privirea, expresia: toate vin de la Bartholdi, sculptorul. Călătorii care vor intra de acum înainte în portul din New York vor trece prin fața ei. E prima americană pe care o vor întâlni. Dar cui îi vor atribui paternitatea? Artistului sau inginerului? Care dintre cei doi e adevăratul creator? Nu se găsește, oare, artă și în ceea ce este ascuns, ceea ce nu se arată? Toate podurile, pasarelele, viaductele construite de Gustave de treizeci de ani sunt, oare, opere de artă sau simple obiecte? Nu e cumva vremea să construiască o structură, un schelet care să existe doar prin și pentru el însuși? Un fel de revanșă, de triumf al oaselor?

---

¹ Carnaval tradițional în Franța; are loc la jumătatea Postului Mare, ce precede sărbătoarea Paștelui (N.t.).

O durere ușoară îl face să-și abandoneze gândurile. A făcut-o special ambasadorul? A văzut privirea rătăcitoare a premiatului căruia i-a înfipt acul medaliei la câțiva milimetri de sânul drept?

Americanul se preface că n-a observat nimic, iar Eiffel își ascunde grimasa.

— În numele poporului american și al valorilor sale, vă numesc cetățean de onoare al Statelor Unite ale Americii. *God Bless America!*

— *God Bless America!* repetă asistența în cor.

Un francez l-ar fi îmbrățișat simbolic. Ambasadorul îl strânge în brațe pe Eiffel, apoi îl sărută pe amândoi obraji. Gustave se crispează. Vechiul lui sânge german clocotește mereu când are de-a face cu gesturi prea familiare. Americaniiăștia sunt într-adevăr foarte entuziaști. Și ce halenă, Doamne ferește!

„Ați mâncat cumva broaște-râioase, domnule ambasador?”

Firește, nu spune nimic, dar tare i-ar fi plăcut...

*

— Yankeul puțea a usturoi! A fost îngrozitor!

— Se vedea pe figura ta. Sper că n-a remarcat nimeni nimic...

Eiffel studiază asistența, care soarbe cu zgomot din șampanie.

— Aștia? Sunt orbi și surzi...

Un academician bătrân se repede spre Eiffel și-i strânge mâna călduros, mormăind un compliment de neînțeles, din cauza lipsei dinților.

— Dar nu sunt muți... adaugă Compagnon, în timp ce bătrânul se îndepărtează clătînându-se în haina lui verde.

— Bun, ajunge, hotărăște Eiffel și o pornește spre vestiar.

— Gustave, așteaptă!

— Ce să aștept? Toți oamenii ăștia stau la palavre. Știi bine că nu suport palavrele...

Compagnon pare să stea la pândă. De parcă s-ar teme că atitudinea lui Eiffel le va juca feste. De ani de zile îi îmblânzește atitudinea, face curat în urma lui. O sarcină de-a dreptul ingrată: Gustave îi e asociat, nu șef. Însă Eiffel nu-și dă seama. Prietenia lor — căci sunt cu adevărat prieteni — se sprijină pe această combinație ciudată de dependență și complicitate. Sunt ca orbul cu paralyticul.

Azi, de pildă, Gustave ar trebui să se poarte mai puțin dezinvolt. Compagnon îl prevenise în timp ce urcau treptele ambasadei Statelor Unite din strada Faubourg-Saint-Honoré. Avea să vină lume aleasă. Adică, viitoare contracte.

— N-avem nevoie de contracte...

— Avem întotdeauna nevoie! Se vede bine că nu tu stai cu nasul în socoteli, Gustave.

— Tocmai de asta m-am asociat cu tine. Pentru mine, cifrele reprezintă măsurători, nu bancnote...

Se dovedește că are dreptate Compagnon. În seara asta, toată lumea s-a adunat sub drapelul american. Nu e momentul jocului de-a vedeta.

— Toată lumea vorbește numai despre Expoziția universală, știi? Va fi peste trei ani. Ca mâine...

Gustave se face că nu aude și dă pe gât o cupă de șampanie înainte de-a se strâmba.

— Ai observat? E călduță. Americanii ăștia...

Compagnon îl apucă pe Eiffel de braț și-l împinge într-un colț al încăperii, sub un tablou vechi ce reprezintă orașul Cape Vincent de pe lacul Ontario. O scenă încremenită, ce oglindește fantomele care bântuie saloanele.

Compagnon arată spre un bărbat masiv care stă cu spatele și pare să sară pe loc, nerăbdător.

— Ăla mare de acolo. Lucrează la Quai d'Orsay. Spune că Freycinet vrea un monument care să reprezinte Franța în 1889.

— Un monument?

Văzând că a captat în sfârșit atenția inginerului, Compagnon insistă.

— Da, vor să-l construiască la Puteaux, la porțile Parisului. De altfel, ca să ajungă acolo, ar dori să construiască o cale ferată metropolitană, ca la Londra. Un tren care să treacă pe sub Sena.

Ideea asta îl trezește imediat pe Eiffel.

— Asta e bine, e foarte bine!

Compagnon simte că va câștiga, în sfârșit, partida.

— Vezi că n-am venit aici degeaba! Ar trebui să iei legătura cu ministerul ca să le propui niște proiecte, niște planuri.

— Pentru metrou? Ai dreptate. Interesează-te.

— Nu pentru metrou, Gustave! Pentru monument...

Când Gustave se încapățânează, nimic nu-l poate întoarce din drum.

— Metroul nu e o idee nouă. Și sunt oameni care se ocupă deja de asta, adaugă Compagnon.

— Și unde sunt oamenii ăștia? Întreabă Eiffel, îmbrăcându-și paltonul.

Compagnon e nevoit să admită că nu știe.

Inginerul zâmbește, se înclină de la distanță și face un mic semn spre câțiva invitați care-i remarcă plecarea. Văzând că unii dintre ei vor să se apropie, merge cu spatele până ajunge în curtea ambasadei. Compagnon ține pasul cu el. Mîntea lui Gustave s-a pus deja în mișcare. Metroul! Trebuie să-l facă mai bine decât englezii! Își imaginează tuneluri, structuri metalice, scheletul unei râme gigantice!

— Așadar, interesează-te. Un monument nu servește la nimic. Pe când metroul... uite un proiect frumos. Un proiect adevărat!

Bordeaux, 1859

Pauwels nu știa ce-i stârnește mai tare furia: accidentul lui Chauvier, imprudența lui Gustave Eiffel sau propria sa avariție, din pricina căreia trecuse pe lângă o adevărată dramă.

Pe măsură ce se apropia de cei doi bărbați lungiți pe mal, muncitorii se dădeau deoparte. Simțeau un amestec de respect și dezgust. Pauwels era până la urmă patronul...

— Doamne, cine vă credeți? Nu trebuia să săriți!

Eiffel încercă să se ridice și, mai mult din reflex decât din simpatie, Pauwels îi întinse mâna ca să-l ajute să se salte în picioare.

— V-am spus, domnule Pauwels. Dacă am avea mai mult lemn, am face schele mai late și n-ar cădea nimeni în apă...

Muncitorii erau de acord, fără însă a îndrăzni să vorbească. Nu știau în ce măsură îl puteau sprijini pe inginer.

— V-am răspuns deja de douăzeci de ori: trebuie să mă încadrez într-un buget!

Publicul înțepeni, așteptând riposta.

Eiffel spuse pe un ton așezat, arătând spre muncitori:

— Iar eu am nevoie de toți oamenii mei...

Pauwels înțelese că pășea pe un teren fragil. Nu dorea să se confrunte cu o rebeliune. În acest caz, bugetul său ar fi într-adevăr afectat. Și avea de dat socoteală la rândul lui.

Apropiindu-se de Eiffel, îl luă de braț cu un gest de salon și adoptă un ton conspirativ.

— Omul dumneavoastră n-a murit, zise el, arătând spre Chauvier.

Muncitorul zâmbea mai departe spre cer, de parcă bunul Dumnezeu tocmai îi acordase grațierea.

Eiffel fu obligat să încuviințeze.

— Atunci, încetați să mă deranjați cu povestea asta despre lemne.

— În cazul ăsta, am să mă ocup eu, tună Gustave.

— Serios? Și ce mai aveți de gând?

Fără să-i arunce o privire lui Pauwels, Eiffel se înfășură într-o pătură și făcu stânga-mprejur.

— Unde vă duceți?! Uscăți-vă, pentru Dumnezeu! Nu e momentul să vă îmbolnăviți!

Dacă ar fi văzut figura inginerului său, Pauwels ar fi descoperit un zâmbet lacom și distrugător. Lui Eiffel îi plăceau provocările și pregătea una nouă. La urma urmei, își începuse ziua salvând o viață de la înec. Pe lângă asta, era o joacă de copil să-l sfideze pe cel mai mare bogătaș din Bordeaux.

— Eiffel, veniți înapoi! strigă Pauwels, pierzându-și întreaga autoritate. Vă implor, nu faceți vreo prostie!

Paris, 1886

Eiffel îndrăgește zgomotul. Nu murmurul monden al saloanelor, șoptele de alcov, ci zgomotul bun și cinstit al unei omeniri care ciocnește pahare, care se umflă în pene. Îi amintește de atmosfera de pe șantiere, din atelier. Oameni care se iau la trântă cu meseria lor, cufundați în munca de zi cu zi, ocupați cu smulgerea din neant a unei mase, a unei forme. Ocupați cu transformarea în realitate a ceea ce și-a *imaginat* Gustave. Imaginația, aici e totul: forța de a vedea mai departe, altfel. Iar asta nu se poate face decât într-o harababură perpetuă ce urmează imediat după marea liniște a inspirației care i-a stârnit întotdeauna inginerului fascinație și teroare. Când e singur cu ideile sale, când pândește scânteia ce va produce primul desen, Gustave se teme. Se crede un băiețel aflat la marginea unei păduri când se lasă noaptea și nu știe de unde va apărea lupul. Acesta însă nu vine niciodată. Dimpotrivă, când teama e nespasă, de necuprins, creativitatea se pune în mișcare; trebuie să ajungă în prăpastia îngrijorării, a îndoielii, pentru a urca spre ideea cea *bună*.

Astfel au ajuns Întreprinderile Eiffel ceea ce sunt: genii ale fierului, poeți ai metalului. Fier, metal ce n-ar exista fără marele vacarm al topitoriilor, al ciocanelor, al bancurilor de lucru, al mușchilor asudați, al frunților preocupate, al atenției de fiecare clipă. Din nou, zgomotul. Dragul lui zgomot. Casa lui.

Iată de ce se simte Gustave atât de bine în aceste bra-serii unde lumea nu se aude. Acești stupi în care se țipă, se cheamă, se înhață au ceva liniștitor. De când cu de-bandada din șaptezeci¹, s-au înmulțit. Câți alsacieni și-au găsit refugiul la Paris, fugind de hidra cu cască ascuțită? Preferă să le servească beri dragonilor Republicii decât soldaților lui Bismarck. Varza acră va fi franțuzească sau nu va fi deloc.

- Încă un țap, domnule Eiffel?
- Perfect! Și mai pune o duzină.
- Stridii Marennes Oléron?
- Evident!
- S-a făcut!
- Tată, n-ai terminat nici prima duzină...
- Doar mă știi, îmi iau întotdeauna un avans...
- Și nu mânca așa repede, ai să te sufoci!
- Da, mamă...

Claire se strâmbă. Nu-i place ca tatăl ei să-i vorbească astfel. Firește, ea cocoloșește întreaga familie, dar ăsta-i este rolul de soră mai mare. De la moartea mamei ei, cu nouă ani în urmă, ea e adevărata stăpână a casei. Dar să-i spună „mamă“ e prea mult. Nu e nostim nici pentru el, nici pentru ea. De altfel, el își dă seama și-și pune mâna plină de iod pe cea a lui Claire.

---

1 Aluzie la războiul franco-prusac (1870–1871) (N.t.).

— Iartă-mă, draga mea... Pot fi foarte penibil.

Văzând zâmbetul tatălui ei, Claire simte cum i se risipește supărarea. Tatăl și fiica lui se adoră! „Sunt ca două degete ale unei mâini“, se spune pe culoarele Întreprinderilor Eiffel din Levallois-Perret, când trece Claire pe acolo ca să verifice dacă taică-său și-a prins bine eșarfa sau când îi aduce o gustare într-un coș. Gustave îi e tată, dar și model, idol. Când vorbește despre el, tonul ei se înflăcărează.

— Zău dacă nu ești îndrăgostită! glumesc uneori prietenii ei.

Claire ridică din umeri, fără a fi uimită.

— Într-un fel. E bărbatul vieții mele. Cel puțin, deocamdată.

De altfel, din pricina asta a vrut să-l vadă astă-seară. Chiar ea i-a dat întâlnire la Brasserie des Bords du Rhin, pe bulevardul Saint-Germain, căci știe că acolo obișnuiește Gustave să meargă. Ceea ce vrea să-i spună merită atenția și bunăvoința lui. Prin urmare, trebuie să se simtă în elementul său.

— Tată, aș vrea să-ți spun ceva...

Eiffel o privește cu blândețe, dar mintea lui e deja departe. Înfulecă stridiile una după alta, cu sorbitul acela zgomotos care-o îngrozea pe soția lui.

„Gustave, parc-ai fi o caracatiță!“ spunea ea, gata să părăsească încăperea. Claire a moștenit această aversiune, dar azi trebuie s-o țină în frâu. Nu e momentul să-și ofenseze tatăl.

— Dă-mi voie să ghicesc, spune el, sorbind o nouă stridie. Lași Dreptul pentru Bele-arte?

— Aș vrea să mă mărit...

Claire e uluită de ceea ce tocmai a spus! Tot corpul i se înfioară, dar numai ea își dă seama. Din cauza zgomotului, Gustave n-a auzit nimic.

— Poftim?

Claire schițează un zâmbet forțat și separă fiecare silabă.

— Aș vrea să mă mă-rit.

Eiffel saltă impasibil din umeri și-și cufundă buzele în halba tocmai adusă de chelner.

— Da, sigur, o să ți se întâmple într-o zi, spune el, ștergându-se pe mustață. Mănâncă, mai ia niște stridii! Iodul e excelent pentru sănătate. Pentru creștere. Pentru tot.

— Tată...

Oare Gustave o face special? Uneori, e doar un ștren-gar care merită o bătaie la fund. Atunci s-ar potrivi să-i spună „mamă“...

Claire se pregătește să pornească lupta tocmai când se apropie o umbră de ei.

Chiar ea, Claire, i-a spus lui Compagnon că va lua masa aici cu tatăl ei. I-a făcut o confidență, rugându-l să nu-i deranjeze. Azi, mai mult ca oricând. Cei apropiați te trădează întotdeauna... Au trecut zece ani de când ingine-rul și fostul dulgher lucrează împreună, astfel încât Jean face de acum parte din familie. Cel puțin așa credea Claire.

Din păcate, Compagnon nu mai e „unchiul“ cel cumsecade. Redevenit asociatul îngrijorat, se așază fără să-i arunce o privire lui Claire și își etalează documentele pe masă, nesocotind petele.

— Ai mâncat? întrebă Eiffel și, până să primească un răspuns, comandă „douăsprezece stridii pentru domnul!“ și deschide ziarul pe care-l strângea Compagnon la subraț.

— Scrie de medalia americană? Sunt fotografiile?